

ปัญหากฎหมายตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้นुकคลสูญหาย พ.ศ.2565¹

ธีรพงศ์ มุสตาหม²

จากการศึกษาปัญหากฎหมายตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้นุกคลสูญหาย พ.ศ.2565 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นมา ความหมาย แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในเรื่องการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนจากการกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐ และแนวคิดหลักการของการมีเจ้าพนักงานตำรวจศาลในกระบวนการยุติธรรมเพื่อจัดการตามหมายจับของศาล เมื่อรัฐต้องบังคับใช้กฎหมายเพื่อรักษาความยุติธรรม ความปลอดภัย ความสงบเรียบร้อยในสังคม โดยให้อำนาจศาลยุติธรรมออกหมายจับหรือหนังสืออนุญาตให้เจ้าหน้าที่รัฐ เจ้าพนักงานฝ่ายปกครองและตำรวจ สามารถจับกุม ควบคุมตัวนุกคลตามหมายจับได้โดยชอบตามกฎหมาย โดยไม่มีความผิดในการกระทำละเมิด โดยทั้งนี้การปฏิบัติต้องไปตามกฎหมายบัญญัติ โดยเฉพาะ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้นุกคลสูญหาย พ.ศ.2565 ที่ได้ประกาศใช้ได้กำหนดขึ้นตอนมาตรการป้องกัน มาตรการลงโทษเจ้าหน้าที่รัฐที่ฝ่าฝืนบทบัญญัติดังกล่าว และมีมาตรการเยียวยาผู้เสียหายจากการกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐ สืบเนื่องมาจากด้วยประเทศไทยได้ให้การรับรองอนุสัญญา 2 ฉบับคือ อนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการทรมาน และการกระทำอื่นๆ ที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี(CAT) และอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองนุกคลทุกคนจากการบังคับให้หายสาบสูญ (CED) ในการนี้ประเทศไทยได้ให้สัตยาบันใน ‘อนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการทรมาน และการกระทำอื่นๆ ที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี’ แล้ว แต่ “อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองนุกคลทุกคนจากการบังคับให้หายสาบสูญ” ยังไม่ได้ให้สัตยาบัน แต่ทั้งนี้ก็ได้มีการเตรียมกฎหมายภายในเพื่อรองรับไว้ การให้สัตยาบันและเตรียมการให้สัตยาบันนั้นทำให้ประเทศไทยต้องปรับเปลี่ยนกฎหมายภายในให้สอดคล้องไปกับอนุสัญญาทั้งสองฉบับ จนเป็นที่มาของ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้นุกคลสูญหาย พ.ศ.2565

และสืบเนื่องจากศาลยุติธรรม ประสบปัญหาผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวโดยศาลมีพฤติการณ์หลบหนีเป็นจำนวนมาก จากสภาพการณ์ทำให้การพิจารณาพิพากษาคดีล่าช้า คำพิพากษา

¹บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระ เรื่อง ปัญหากฎหมายตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้นุกคลสูญหาย พ.ศ.2565 โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์จุฑา วงศ์ทองสรรค์ และคณะกรรมการสอบคือ รองศาสตราจารย์ประเทือง ธนียผล และรองศาสตราจารย์กำธร กำประเสริฐ

²นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดลพบุรี

ของศาลขาดสภาพบังคับประกอบกับประสบปัญหาความปลอดภัยของผู้พิพากษาและเจ้าหน้าที่เป็นเหตุให้เกิดผลกระทบต่อความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมในชั้นศาล จนนำไปสู่การออก พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ.2562 แต่งตั้งเจ้าพนักงานตำรวจศาล Court marshal ขึ้นตรงกับสำนักงานศาลยุติธรรมเอง โดยได้พัฒนาแนวความคิดมาจากประเทศสหรัฐอเมริกา เพื่อทำหน้าที่รักษาความปลอดภัยผู้พิพากษา บุคลากรในกระบวนการยุติธรรมและผู้มาติดต่อราชการ รวมถึงให้มีอำนาจจับกุมบุคคลตามหมายจับผู้ที่หลบหนีการปล่อยตัวชั่วคราวโดยศาล จับกุมผู้ต้องหาจำเลยหรือบุคคลตามหมายจับผู้ไม่ปฏิบัติตามหมายเรียกหรือคำสั่งศาล โดยให้เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญาและให้มีหน้าที่และอำนาจเช่นเดียวกับ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในปัจจุบันจึงกล่าวได้ว่าองค์กรรัฐหลักที่มีอำนาจจับกุมบุคคลตามหมายจับของศาลยุติธรรมได้ เจ้าพนักงานฝ่ายปกครอง เจ้าหน้าที่ตำรวจสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และเจ้าพนักงานตำรวจศาลสังกัดศาลยุติธรรม ซึ่งอยู่ในนิยามของ “เจ้าหน้าที่รัฐ” ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ.2565 ดังนั้นเมื่อได้ปฏิบัติหน้าที่ จับกุม ควบคุมตัวบุคคลตามหมายจับของศาลยุติธรรม จึงต้องอยู่ภายใต้ข้อบังคับตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดเพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย

อย่างไรก็ตามเมื่อได้ศึกษาทำให้ทราบว่าพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ.2565 ใช้บังคับกับเจ้าหน้าที่รัฐนั้นพบว่ายังมีปัญหาในทางกฎหมายและทางปฏิบัติยังไม่ครอบคลุมสำหรับการนำไปบังคับใช้ตามเจตนารมณ์ที่สำคัญหลายประการ สามารถสรุปได้ดังนี้

ประเด็นปัญหาที่หนึ่ง คือ ปัญหาเกี่ยวกับ “คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย” จุดเริ่มต้นของ “คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย” ตามพระราชบัญญัติ ป้องกันและปราบปราม การทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ.2565 มาตรา 14 ที่กำหนดให้คณะกรรมการประกอบด้วยได้แก่

1. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม เป็นประธานกรรมการ
2. ปลัดกระทรวงยุติธรรม จำนวน 1 คน เป็นรองประธาน
3. กรรมการโดยตำแหน่งจำนวน 8 คน ได้แก่ ปลัดกระทรวงกลาโหม ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ ปลัดกระทรวงมหาดไทย อัยการสูงสุด ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ นายกสภานายความ และประธานสภาการสื่อมวลชนแห่งชาติ
4. กรรมการซึ่งคณะรัฐมนตรี แต่งตั้งจำนวน 6 คน โดยมาจากผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญและประสบการณ์เป็นที่ประจักษ์ในด้านสิทธิมนุษยชน และด้านนิติวิทยาศาสตร์ด้านละ 1 คน มาจากแพทย์นิติเวชศาสตร์และแพทย์จิตเวชศาสตร์ ด้านละ 1 คน
5. ให้อธิบดีกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพเป็นกรรมการและเลขานุการ และแต่งตั้งข้าราชการกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพไม่เกิน 2 คนเป็นผู้ช่วยเลขานุการ

อำนาจหน้าที่ของ “คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้นุคคลสูญหาย” คือ ตรวจสอบข้อมูลและข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการทรมาน การกระทำที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือย่ำยีศักดิ์ความเป็นมนุษย์รวมทั้งรับเรื่องและติดตามตรวจสอบข้อร้องเรียน เสนอความเห็น ปรับปรุงกฎหมาย กฎระเบียบมาตรการที่จำเป็นตาม พระราชบัญญัติป้องกันการทรมาน และการกระทำให้นุคคลสูญหาย พ.ศ. 2565 ต่อคณะรัฐมนตรี หรือหน่วยงานของรัฐ กำหนดนโยบาย แผนงาน ป้องกันปราบปราม และมาตรการฟื้นฟูเยียวยาแก่ผู้เสียหาย

ผู้เขียนเห็นว่า คณะกรรมการโดยตำแหน่งตามมาตรา 14(3) ได้แก่ ผู้บัญชาการสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ปลัดกระทรวงมหาดไทย มาจากหน่วยงานรัฐที่ใช้อำนาจปราบปราม จับกุม ควบคุมตัวบุคคล มีอำนาจโดยตรงตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นคณะกรรมการ จึงอยู่ในฐานะผู้บังคับบัญชาเจ้าหน้าที่รัฐผู้ใช้อำนาจดังกล่าว ดังความตามมาตรา 42 กำหนดให้ผู้บังคับบัญชาจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบกำกับดูแลผู้ใต้บังคับบัญชาของตน หากได้กระทำความผิดตามมาตรา 35 มาตรา 36 มาตรา 37 หรือมาตรา 38 หากไม่ดำเนินการที่จำเป็น เพื่อป้องกันหรือระงับการกระทำผิด หรือส่งเรื่องให้ดำเนินการสอบสวนและดำเนินคดี ต้องระวางโทษกึ่งหนึ่งของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นด้วย ดังนั้นหากผู้ใต้บังคับบัญชาตกเป็นผู้ถูกร้องเรียน หรือถูกดำเนินคดีอาญาอันเนื่องมาจากการฝ่าฝืนกฎหมาย ให้มีอำนาจกำกับดูแล ตรวจสอบสั่งการ ตามระเบียบวินัยข้าราชการพลเรือนเบื้องต้นได้ หากได้กระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ จึงต้องรับรู้เหตุการณ์แห่งการทะเลาะเบาะแว้งในสถานะผู้บังคับบัญชาสูงสุด ดังนั้นเลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรม ในฐานะผู้บังคับบัญชาสูงสุดของ เจ้าพนักงานตำรวจศาล จึงอยู่ในฐานะเทียบเคียงได้กับ ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ในฐานะผู้บังคับบัญชาเจ้าหน้าที่ตำรวจสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ในฐานะผู้บังคับบัญชาเจ้าพนักงานฝ่ายปกครอง เป็นผู้บังคับบัญชาสามองค์กรรัฐหลักที่มีอำนาจจับกุมควบคุมตัวบุคคลตามหมายจับ ผู้เขียนจึงเห็นว่าเลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรมจึงต้องเป็นคณะกรรมการโดยตำแหน่งตามมาตรา 14(3) ด้วยเช่นกัน ในฐานะหน่วยงานบังคับบัญชา กำกับกับดูแล การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาล ซึ่งรับคำสั่งศาลโดยตรงให้จับกุมบุคคลบุคคลตามหมายจับของศาลยุติธรรม ตามมาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ.2562 ในการปฏิบัติหน้าที่เจ้าพนักงานตำรวจศาลมีอำนาจเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา และให้มีหน้าที่และอำนาจเช่นเดียวกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายอาญา มีบทบาทสำคัญในกระบวนการยุติธรรม ภายใต้ร่มเงาของศาลยุติธรรม การปฏิบัติตามหลักกฎหมายและหลักสิทธิมนุษยชนอย่างเคร่งครัดต้องเป็นแบบอย่าง การตรวจสอบข้อร้องเรียนต่างๆ เป็นเรื่องสำคัญ แสดงออกถึงความจริงใจเอาใจต่อเจ้าหน้าที่ที่ได้กระทำผิดฝ่าฝืนพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้นุคคลสูญหาย พ.ศ.2565 ที่สำคัญเมื่อเลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรมในฐานะคณะกรรมการโดยตำแหน่งนั้น มีบทบาทเป็นตัวแทนองค์กรศาลยุติธรรม สามารถใช้ความรู้ในมิติของศาล ตามหน้าที่ของ

คณะกรรมการ มาตรา 19 ให้มีหน้าที่และอำนาจ เสนอความเห็น ปรับปรุงกฎหมาย กฎระเบียบ มาตรการที่จำเป็นตามพระราชบัญญัติป้องกันการทรมาน ตรวจสอบข้อเท็จจริงรวมทั้งรับผิดชอบตรวจสอบข้อร้องเรียนพิจารณารายงานสถานการณ์การกระทำให้นุคคลสูญหายเสนอต่อคณะรัฐมนตรีและเผยแพร่ให้ประชาชนทราบทั่วไปได้ด้วย เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการจัดการตามหมายจับของศาลและเกิดการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนให้เป็นที่ยอมรับตามหลักสากล

ประเด็นปัญหาที่สองคือ ปัญหาข้อกฎหมายและการบังคับใช้ ตามมาตรา 22 ในพระราชบัญญัติป้องกันการปราบปรามการทรมานและการกระทำให้นุคคลสูญหาย พ.ศ.2565

ตาม มาตรา 22 แห่งพระราชบัญญัติ ป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้นุคคลสูญหาย พ.ศ.2565 บัญญัติว่า ในการควบคุมตัว เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้รับผิดชอบต้องบันทึกภาพและเสียงอย่างต่อเนื่องในขณะที่จับและควบคุมจนกระทั่งส่งตัวให้พนักงานสอบสวน หรือปล่อยตัวบุคคลดังกล่าว เว้นแต่มีเหตุสุดวิสัยที่ไม่สามารถกระทำได้ ก็ให้บันทึกเหตุนั้นเป็นหลักฐานไว้ในบันทึกการควบคุมตัว

แต่ไม่มีบัญญัติถึงกรณีการจับกุมตัวบุคคลตามหมายจับศาล หรือหมายจับแบบพิมพ์ 47 ซึ่งเป็น คดีอยู่ระหว่างพิจารณาของศาลนั้น เป็นกรณีที่จะต้องนำตัวส่งให้กับศาลโดยเร็ว โดยไม่ต้องส่งตัวให้พนักงานสอบสวนสอบสวนอีก และตามมาตรา 22 ไม่ได้กำหนดให้ผู้รับผิดชอบต้องบันทึกภาพและเสียงขณะจับจนกระทั่งส่งตัวให้ศาลได้ แะไหน ในขณะที่เดียวกันศาลเป็นพื้นที่ควบคุม ห้องควบคุมตัวจำเลยเป็นพื้นที่หวงห้ามเฉพาะ รวมทั้งพื้นที่ในศาลห้ามบันทึกภาพวิดีโอและเสียง ผู้ฝ่าฝืนอาจมีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลจากปัญหาดังกล่าวทำให้สำนักงานศาลยุติธรรม ได้ออกระเบียบสำนักงานศาลยุติธรรมว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานเกี่ยวกับการจับและคุมตัว พ.ศ.2566 มารองรับให้สอดคล้อง ตามพระราชบัญญัติป้องกันการปราบปรามการทรมานและการกระทำให้นุคคลสูญหาย พ.ศ.2565 เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาลที่เกี่ยวกับการจับและคุมตัวเป็นไปด้วยความเรียบร้อย โดยมีสาระสำคัญเพิ่มเติมในกรณีการจับหมายจับของศาล หรือแบบพิมพ์ 47 ในข้อ 3 บัญญัติว่า ในการจับเจ้าพนักงานตำรวจศาลต้องบันทึกภาพและเสียงอย่างต่อเนื่องในขณะที่จับและควบคุมจนกระทั่งส่งตัวผู้ถูกจับต่อศาลหรือผู้เกี่ยวข้อง เว้นแต่มีเหตุสุดวิสัยที่ไม่สามารถกระทำได้ ก็ให้บันทึกเหตุนั้นเป็นหลักฐานในการจับไว้ ระเบียบนี้ใช้บังคับเฉพาะเจาะจงกับเจ้าพนักงานตำรวจศาลเท่านั้น เป็นการอนุญาตให้บันทึกภาพและเสียงตั้งแต่จับกุมจนกระทั่งส่งตัวบุคคลตามหมายจับต่อศาล หรือผู้ที่เกี่ยวข้องอาจไม่ใช่ศาล เช่นในกรณีหมายจับของศาลล้มละลายกลางนั้น เจ้าหน้าที่ผู้จับจะต้องนำตัวไปส่งแก่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ สำนักงานบังคับคดีจังหวัดตามที่ได้กำหนดไว้ในหมายจับ เมื่อระเบียบอนุญาตให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลบันทึกภาพวิดีโอขณะนำตัวจับเลยไปส่ง ณ ศาลได้ก็ไม่ใช่ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล กรณีการบันทึกภาพวิดีโอในพื้นที่ควบคุมของศาล เมื่อพิจารณาหน่วยงานปกครอง และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการจับกุมบุคคลตามหมายจับของศาลด้วยนั้น ไม่พบว่ามิระเบียบรองรับที่ครอบคลุมเช่นเดียวกับระเบียบดังกล่าว เพราะไม่อาจ

ออกเป็นระเบียบเพื่อใช้ปฏิบัติในพื้นที่ศาลได้ ด้วยศาลเป็นพื้นที่ควบคุม ตามระเบียบคณะกรรมการบริหาร ศาลยุติธรรมว่าด้วยการรักษาความปลอดภัย พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

ผู้เขียนเห็นว่าเมื่อพิจารณาถึงคุณลักษณะของกฎหมายที่ดี หากจะกล่าวถึงคำว่า “กฎหมาย” หรือ “พระราชบัญญัติ” นั้น ผู้ที่มีอำนาจตราขึ้นเพื่อใช้บังคับบุคคลให้ปฏิบัติตามเป็นการทั่วไป ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามย่อมได้รับผลร้าย การที่สังคมจะอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย ไม่เกิดการเอารัดเอาเปรียบ การเลือกปฏิบัติ ความเสมอภาค ย่อมจำเป็นต้องมีกฎหมายที่ชัดเจนแน่นอนและเป็นธรรม ดังนั้นเมื่อจะต้องตรากฎหมายเพื่อใช้บังคับกับบุคคลในสังคม ฝ่ายนิติบัญญัติ หรือ รัฐสภาเป็นองค์กรหลักในการใช้อำนาจในการตรากฎหมาย ภายใต้หลักการแนวคิดต่างๆ ลักษณะของกฎหมายที่ดีนั้น จะต้องมีความชัดเจน เข้าใจง่าย ไม่คลุมเครือ ไม่มีช่องโหว่ ให้นายงานที่เกี่ยวข้องต้องออกระเบียบหรือออกกฎหมายลูกรองรับอีก ต้องบังคับใช้กับบุคคลอย่างเท่าเทียมกันไม่เลือกปฏิบัติ สามารถบังคับใช้ได้จริงไม่สร้างปัญหาให้เจ้าหน้าที่รัฐผู้ปฏิบัติ เมื่อมีเหตุจำเป็น กฎหมายต้องสามารถปรับเปลี่ยนได้รองรับการเปลี่ยนแปลงของสังคม กฎหมายที่ดีจะช่วยสร้างความยุติธรรม ค้ำครองปัจเจกชน ส่งเสริมความสงบสุขของสังคมในระบบกฎหมายไทยมีหลักในการตีความ เรื่องลำดับชั้นสูงต่ำกว่า กฎหมายที่มีศักดิ์ต่ำกว่า จะขัดหรือแย้งต่อกฎหมายที่มีศักดิ์สูงกว่ามิได้ จึงได้จัดเรียงลำดับศักดิ์ของกฎหมายจากสูงไปต่ำไว้ดังนี้ 1.รัฐธรรมนูญ 2. พระราชบัญญัติ 3.พระราชกำหนด 4.พระราชกฤษฎีกา 5.กฎกระทรวง 6.ระเบียบ ข้อบังคับ ข้อกำหนด และกฎที่ออกโดยฝ่ายบริหาร 7.ประกาศคำสั่ง

จากปัญหาดตาม มาตรา 22 แห่งพระราชบัญญัติ ป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำ ให้บุคคลสูญหาย พ.ศ.2565 เป็นกฎหมายที่ตราเป็น “พระราชบัญญัติ” ถือได้ว่าเป็นลำดับเดียวกับ “ประมวลกฎหมายอาญา” สอดคล้องกับ อนุสัญญาอนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการประติบัติหรือการลงโทษที่ โหดร้ายไร้มนุษยธรรมที่ย่ำยีศักดิ์ศรี(CAT) และอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคน จากการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ (CED) ที่ได้กำหนดให้รัฐภาคีต้องการมีมาตรการกำหนดความผิดให้การ กระทำทรมาน และบังคับให้บุคคลสูญหายเป็นความผิดอาญา เมื่อประเด็นข้อกฎหมายตามมาตรา 22 ไม่ครอบคลุมถึงการจับกุมควบคุมตัวและบันทึกภาพ ในกรณีหมายจับของศาล ซึ่งกฎหมายที่มีคุณลักษณะที่ใช้ บังคับกับทุกหน่วยงานของรัฐ เจ้าหน้าที่รัฐทุกคนที่ใช้อำนาจตามกฎหมายฉบับเดียวกัน ในเรื่องเดียวกัน สำระสำคัญเดียวกัน ไม่สร้างภาระให้หน่วยงานผู้ปฏิบัติแต่ละหน่วยต้องออกระเบียบเพื่อรองรับให้ ครอบคลุมอีก จึงถือได้ว่าเป็นคุณลักษณะกฎหมายที่ดี ตรงตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย

ประเด็นปัญหาที่สาม คือ ปัญหาการกำหนดอายุความ ตามมาตรา 30 ในพระราชบัญญัติป้องกันและ ปราบปรามการทรมานและการกระทำ ให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. 2565

การทรมานและการกระทำ ให้บุคคลสูญหายโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้นเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน อย่างร้ายแรงที่ไม่อาจกระทำได้อื่นว่าในสถานการณ์ใด ตามมาตรา 30 บัญญัติว่า อายุความสำหรับความผิด

ตามมาตรา 7 มิให้เริ่มนับ จนกว่าจะทราบ “ชะตากรรม” ของผู้ถูกระทำให้สูญหาย โดยความในมาตรา 7 บัญญัติไว้ว่า “ผู้ใดเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐควบคุมตัว หรือลักพาบุคคลใด โดยเจ้าหน้าที่รัฐ ปฏิเสธว่ามีได้กระทำการดังกล่าว หรือ ปกปิดชะตากรรมหรือสถานที่ปรากฏตัวของบุคคลนั้นซึ่งส่งผลให้บุคคลนั้นไม่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย ผู้นั้นกระทำความผิดฐานกระทำให้บุคคลสูญหาย” การกระทำความตามความผิดตามวรรคหนึ่งให้ถือเป็นความผิดต่อเนื่องจนกว่าจะทราบชะตากรรมของผู้นั้น

ตามหลักกฎหมายไทยได้บัญญัติเรื่องอายุความของคดีอาญาไว้ในประมวลอาญา มาตรา 95 ไว้ว่า “ในคดีอาญา ถ้ามิได้ฟ้องและได้ตัวผู้กระทำความผิดมาขึ้นศาลภายในกำหนดดังต่อไปนี้ นับแต่วันกระทำความผิด เป็นอันขาดอายุความ”

- (1) 20 ปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกยี่สิบปี
- (2) 15 ปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกกว่าเจ็ดปีแต่ยังไม่ถึงยี่สิบปี
- (3) 10 ปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกกว่าหนึ่งปีถึงเจ็ดปี
- (4) 5 ปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกกว่าหนึ่งเดือนถึงหนึ่งปี
- (5) 1 ปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งเดือนลงมา หรือต้องระวางโทษ

อย่างอื่น

ถ้าได้ฟ้องและได้ตัวผู้กระทำความผิดมาขึ้นศาลแล้ว ผู้กระทำความผิดหลบหนีหรือวิกลจริต และศาลสั่งการพิจารณาไว้จนเกินกำหนดดังกล่าวแล้วนับแต่วันที่หลบหนีหรือวันที่ศาลสั่งการพิจารณา ก็ให้ถือว่าเป็นอันขาดอายุความเช่นเดียวกัน

คำว่า “ชะตากรรม” ตามความหมายพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554 หมายถึง ความเป็นไป ความเป็นด้ายร้ายดี มักใช้ในทางไม่ดีเกี่ยวกับชีวิต เมื่อนำมารวมกับคำว่า “กระทำให้บุคคลสูญหาย” ดังนั้นความหมายในมาตรา 7 จึงหมายความว่า เจ้าหน้าที่รัฐที่ได้ควบคุมตัว ลักพาตัวบุคคล ปฏิเสธหรือปกปิดข้อมูล สถานที่ สภาพร่างกายชีวิตของบุคคลที่ได้นำตัวไป ผู้นั้นกระทำความผิดฐานทำให้บุคคลสูญหาย” ซึ่งหากระบุความหมายโดยตรงคือ กระทำให้บุคคลนั้นหายไปโดยการกระทำให้เสียชีวิต ปกปิดทำลายไม่ให้พบหลักฐานการมีอยู่ของบุคคลนั้น เช่นการทำให้เสียชีวิตแล้วทำลายศพไม่ให้เหลือหลักฐานใดๆ จนไม่สามารถสืบสวนหาหลักฐานเอาผิดบุคคลใดได้ต่อไป

³กรณีตัวอย่าง “การถูกทำให้หายไป” ของนายสมชาย นิลไพโรจิตร ซึ่งเกี่ยวข้องกับการร้องเรียนและเปิดเผยถึงการซ้อมและการทรมานผู้ต้องหาในคดีที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคง การเปิดเผยถึงการซ้อมและทำร้ายร่างกายผู้ต้องหาเพื่อได้รับสารภาพ ทั้งด้วยการให้คนอื่นปัสสาวะใส่หน้า ใช้ไฟฟ้าช็อตตามร่างกาย

³ รองศาสตราจารย์ ดร.นครินทร์ เมฆไตรรัตน์, บทความ การหายตัวของนายสมชาย นิลไพโรจิตร, สถาบันพระปกเกล้า

และอวัยวะเพศ นายสมชายซึ่งได้เป็นทนายว่าความในคดีดังกล่าว ได้ทำหนังสือร้องเรียนถึงศาลขอให้ศาลสั่งให้เรือนจำเป็นผู้ควบคุมผู้ต้องหาแทนการควบคุมโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจ ตามหนังสือร้องเรียนลงวันที่ 11 มีนาคม 2547 ก่อนการหายตัวไปเพียงหนึ่งวัน หลังการหายไปได้มีการตั้งคณะกรรมการสอบสวนกรณีการหายไปของนายสมชาย และได้พบรถของนายสมชาย จอดทิ้งไว้ที่จอดรถของสถานีขนส่งหมอชิต ต่อมาคณะทำงานด้านผู้สูญหายคนหายของสหประชาชาติมีมติรับคดีของนายสมชายเป็นคดีคนหายของคณะทำงานด้านผู้สูญหายของสหประชาชาติ หมายเลขคดี case no. 1003249 โดยที่อีก 2 ปีต่อมากรมการสิทธิมนุษยชนแห่งเอเชียได้มอบรางวัลสิทธิมนุษยชนดีเด่นแด่นายสมชาย คดีนี้ไม่ได้เป็นคดีพิเศษโดยกรมสอบสวนคดีพิเศษ ทั้งที่ได้มีการร้องขอจากครอบครัวของนายสมชาย จนกระทั่งวันที่ 23 กรกฎาคม 2548 เป็นวันที่ตัวแทนรัฐบาลไทยต้องไปชี้แจงรายงานสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในประเทศไทยต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ โดยคดีการหายไปของนายสมชาย เป็นหนึ่งใน 26 คำถามที่สหประชาชาติส่งกลับมาให้คณะกรรมการดังกล่าว ในวันนั้นคดีนี้จึงได้ถูกรับให้เป็นคดีพิเศษโดยกรมสอบสวนคดีพิเศษ หรือดีเอสไอ

ต่อมาได้มีการจับกุม พ.ต.ต.เงิน ทองสุข สว. กอรมน. (จำเลยที่ 1) พ.ต.ต.สินชัย นิมปญญากำพงษ์ (จำเลยที่ 2) จ.ส.ต.ชัยเวง พาด้วง (จำเลยที่ 3) ส.ต.อ.รันดร สิทธิเขต (จำเลยที่ 4) และ พ.ต.ท.ชัดชัย เลี่ยมสงวน (จำเลยที่ 5) ในความผิดฐานร่วมกันปล้นทรัพย์ โดยใช้ยานพาหนะเพื่อกระทำความผิดและร่วมกันข่มขืนใจผู้อื่นให้กระทำการใดหรือไม่ทำการใด โดยใช้กำลังประทุษร้ายและร่วมกันตั้งแต่ 5 คนขึ้นไป โดยในคำฟ้องกล่าวว่า เมื่อ 12 มีนาคม 2547 จำเลยได้ร่วมกันขับรถพ่วงขนท้ายรถยนต์ฮอนด้า ซีวิค สีเขียว ทะเบียน 6768 กรุงเทพมหานคร ของนายสมชายฯ ที่บริเวณหน้าร้านแม่ลาปลาเผา ซอยรามคำแหง 65 เมื่อนายสมชายฯ หลงกลกลงไปคู จึงถูกอุ้มหายตัวไป สำหรับสาเหตุที่จำเลยต้องก่อเหตุดังกล่าว เป็นเพราะไม่พอใจที่นายสมชายฯ นำเรื่องการซ้อมผู้ต้องหาในคดีก่อความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีกลุ่มจำเลยเป็นผู้ก่อเหตุไปร้องเรียนต่อหน่วยงานต่างๆ จากนั้นมีการออกหมายจับและจำเลยทั้ง 5 เข้ามอบตัว ทั้งมีประจักษ์พยานเห็น พ.ต.ต.เงิน เป็นผู้ผลักดันนายสมชายฯ เข้าไปในรถ ศาลจึงพิเคราะห์ว่า พ.ต.ต.เงินฯ กระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่น และร่วมกันข่มขืนใจผู้อื่นให้กระทำการหรือไม่กระทำการใด ส่วนจำเลย 2-5 ให้ยกฟ้องเนื่องจากไม่มีพยานหลักฐานในการกระทำความผิดตามฟ้อง อาจกล่าวได้ว่า คดีการหายตัวไปของนายสมชายฯ ไม่ได้ได้รับการเอาใจใส่จากรัฐบาลสมัยนั้นมาตั้งแต่ต้น และรัฐบาลก็เพิกเฉยต่อกรณีดังกล่าวตลอดมา เป็นคดีดังที่เกิดจากการกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐที่ได้กระทำซ้อมทรมานผู้ต้องหาในคดีความมั่นคง แล้วยังมากระทำต่อทนายความของผู้ต้องหาที่ต้องการเรียกร้องการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนอีก เป็นรอยดำของกระบวนการยุติธรรมในยุค นั้น ที่ไม่สามารถนำผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้ เพราะประเทศไทยในยุคนั้นยังไม่มีกฎหมายการคุ้มครองการกระทำให้นุคคลสูญหายจากเจ้าหน้าที่รัฐเหมือนในปัจจุบัน

ดังนั้นเมื่อความผิดการกระทำทำให้บุคคลสูญหาย ให้เริ่มนับอายุความตั้งแต่ทราบชะตากรรมนั้น การที่จะทราบชะตากรรมการนั้นสามารถปรากฏได้ 2 หลัก คือ 1.ทราบได้โดยการพบหลักฐานบุคคล เช่น ปรากฏซากศพ ปรากฏหลักฐานซากกระดูก ซากอวัยวะโดยได้รับการยืนยันทางนิติวิทยาศาสตร์แล้วว่าเป็นบุคคลที่เจ้าหน้าที่รัฐได้ควบคุมตัวไป กรณีที่ 2. โดยคำสั่งศาล ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 61 บัญญัติว่า ถ้าบุคคลใดได้ไปจากภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ และไม่มีใครรู้แน่ชัดว่าบุคคลนั้นยังมีชีวิตอยู่หรือไม่ตลอดระยะเวลาห้าปี เมื่อผู้มีส่วนได้เสียหรือพนักงานอัยการร้องขอ ศาลจะสั่งให้บุคคลนั้นเป็นคนสาบสูญก็ได้ ระยะเวลาตามวรรคหนึ่งให้ลดเหลือ 2 ปี

(1) นับแต่วันที่การรบหรือสงครามสิ้นสุดลง ถ้าบุคคลนั้นอยู่ในการรบหรือสงคราม และหายไปใน การรบหรือสงครามดังกล่าว

(2) นับแต่วันที่ยานพาหนะที่บุคคลนั้นเดินทาง อับปาง ถูกทำลาย หรือสูญหายไป

(3) นับแต่วันที่เหตุอันตรายเป็นชีวิตนอกจากที่ระบุไว้ใน (1) หรือ (2) ได้ผ่านพ้นไป ถ้าบุคคลนั้นตกอยู่ในอันตรายเช่นนั้น

มาตรา 62 บุคคลซึ่งศาลได้มีคำสั่งให้เป็นคนสาบสูญ ให้ถือว่าถึงแก่ความตายเมื่อครบกำหนดระยะเวลาดังที่ระบุไว้ในมาตรา 61

มาตรา 64 คำสั่งศาลให้เป็นคนสาบสูญหรือคำสั่งถอนคำสั่งให้เป็นคนสาบสูญ ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ตามที่กล่าวมาจึงพิเคราะห์ได้ว่าเมื่อทราบชะตากรรมบุคคลที่สูญหายแล้ว ไม่ว่าจะเป็นการปรากฏด้วยหลักฐาน หรือคำสั่งศาลก็ตาม โดยนำบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 95 กำหนดเรื่องอายุความ หรือระยะเวลาที่จะให้สิทธิการดำเนินคดีสิ้นสุดลงไปเพื่อคุ้มครองผู้กระทำความผิดให้ไม่ต้องถูกดำเนินคดีตลอดไปเมื่อผ่านไประยะเวลาที่กำหนดไว้ว่า ในคดีอาญา ‘ถ้า’ มิได้ฟ้อง และ ‘ได้ตัว’ ผู้กระทำความผิดมายังศาลภายในกำหนด นับแต่วันกระทำความผิดเป็นอันขาดอายุความ ซึ่งได้กำหนดอายุความสูงสุด 20 ปี จากการศึกษาอนุสัญญาอนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการประติบัติหรือการลงโทษที่โหดร้ายไร้มนุษยธรรมที่ย่ำยีศักดิ์ศรี(CAT) และอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ (CED) ไม่ได้กำหนดให้รัฐภาคีจะต้องกำหนดให้ฐานความผิดการกระทำบุคคลให้สูญหายเป็นความผิดที่มีอายุความ แต่หากประสงค์จะกำหนดอายุความนั้นจะต้องมีลักษณะที่ได้สัดส่วนกับความร้ายแรงของความผิด รัฐภาคีต่างๆมีแนวทางในการกำหนดอายุความในเรื่องดังกล่าวอยู่สามแนวทางคือ กรณีที่หนึ่งกำหนดอายุความที่สั้น กรณีที่สองกำหนดอายุความที่ยาว และกรณีที่สามไม่กำหนดอายุความเลย

ในทวีปยุโรป ‘ประเทศสวิตเซอร์แลนด์’ เป็นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมาย Common Law มีการบัญญัติการต่อต้านการทรมานเป็นความผิดเฉพาะ ได้กำหนดอายุความในการกระทำผิดฐานทำให้บุคคลสูญหาย โดยอ้างอิงการกำหนดอายุความตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 97 โดยได้กำหนดอายุความตามโทษดังนี้ 1.อายุความ 30 ปี สำหรับฐานความผิดที่มีโทษจำคุกตลอดชีวิต 2.อายุความ 15 ปี สำหรับฐานความผิดที่มีโทษจำคุกตั้งแต่ 3 ปีขึ้นไป 3.อายุความ 10 ปี สำหรับฐานความผิดที่มีโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี 4.อายุความ 7 ปี สำหรับฐานความผิดที่มีโทษประเภทอื่น ให้เริ่มนับอายุความตั้งแต่วันที่มีการกระทำ ความผิด กรณีที่ได้กระทำหลายวาระให้นับตั้งแต่การกระทำครั้งสุดท้าย และกรณีความผิดต่อเนื่องนับวันที่ การกระทำสิ้นสุดลง

ดังนั้นเมื่อโทษในการกระทำทำให้บุคคลสูญหายมีระวางโทษตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไปจึงมีอายุความ 15 ปี ถือได้ว่าเป็นอายุความที่ยาวได้สัดส่วนต่อความร้ายแรง และได้กำหนดตามมาตรา 101 ให้การกระทำทำให้บุคคล สูญหายเป็นอาชญากรรมต่อมนุษยชาติ เป็นความผิดที่ไม่มีอายุความ ซึ่งประเทศสวิตเซอร์แลนด์ได้เป็นภาคี สมาชิกและให้สัตยาบันธรรมนูญกรุงโรมแล้ว

ในทวีปแอฟริกา ประเทศไนจีเรีย⁴ เป็นประเทศที่มีประชากรมากที่สุดในแอฟริกา เคยเกิดสงคราม ไนจีเรีย-เบียฟรา (พ.ศ. 1967-1970) ซึ่งมีผู้เสียชีวิตประมาณ 3 ล้านคน จึงมีการสนับสนุนการคุ้มครองสิทธิ มนุษยชนอย่างจริงจัง เป็นประเทศใช้ระบบกฎหมายแบบ Common Law เนื่องจากเคยเป็นรัฐในอารักขาของ ประเทศอังกฤษจนกระทั่งได้รับอิสรภาพ ในปี ค.ศ.1960 ได้เข้าเป็นภาคีสมาชิก อนุสัญญาต่อต้านการทรมาน และการประติบัติหรือการลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมที่ย่ำยีศักดิ์ศรี (CAT) และอนุสัญญาระหว่าง ประเทศว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ (CED) ทั้งสองฉบับเช่นกัน โดย ได้แสดงเจตนาเข้าเป็นภาคีธรรมนูญกรุงโรมว่าด้วยศาลอาญาระหว่างประเทศด้วย ประเทศไนจีเรียไม่ได้ กำหนดอายุความในฐานความผิดอื่น ที่อาจเทียบเคียงได้กับการกระทำทำให้บุคคลสูญหาย ทั้งนี้ศาลฎีกา ประเทศไนจีเรีย ได้มีคำพิพากษาในคดี Paul Yabugbe v. Commissioner of police ว่าอายุความฐานความผิดที่ กระทำโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐภายใต้ Public officer Protection Act ไม่สามารถบังคับใช้ในคดีอาญาที่เจ้าหน้าที่ ของรัฐเป็นจำเลยได้

จากการศึกษาปัญหาการกำหนดอายุความ ตามมาตรา 30 ในพระราชบัญญัติ ป้องกันและปราบปราม การทรมานและการกระทำทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ.2565 ได้กำหนดอายุความไว้ตามอัตราโทษจำคุกของฐาน ความผิด อายุความสูงสุด 20 ปีนั้น ผู้เขียนเห็นว่ายังไม่ได้สัดส่วนความเหมาะสม เพราะโดยลักษณะของการ

⁴ดร.ภาวิพันธุ์ สัตยานุรักษ์, บทบัญญัติทางกฎหมาย เพื่อการป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้ บุคคลสูญหาย, สถาบันพระปกเกล้า, พฤศจิกายน 2564

⁵เรื่องเดียวกัน

กระทำให้นุคคลสูญหายนั้นมักใช้ระยะเวลาที่ยาวนานในการที่จะทราบข้อเท็จจริงได้ว่าการกระทำผิดเกิดขึ้นจนกว่าจะพบผู้กระทำความผิด และถือได้ว่าการกระทำให้นุคคลสูญหายเป็นส่วนหนึ่งของอาชญากรรมต่อมนุษยชาติเข้าลักษณะเป็นอาชญากรรมระหว่างประเทศภายใต้ธรรมนูญกรุงโรมซึ่งทำให้เป็นความผิดที่ไม่อาจกำหนดอายุความได้เลย⁶ ในขณะที่ประเทศไทยได้ลงนามในธรรมนูญกรุงโรมแล้วเมื่อวันที่ 2 ตุลาคม 2543 สำหรับศาลอาญาระหว่างประเทศ (Rome Statute of International Criminal Court) แต่ยังไม่ดำเนินการให้สัตยาบัน ซึ่งได้มีเสียงเรียกร้องทั้งในประเทศและระหว่างประเทศให้รัฐที่ลงนามรีบดำเนินการให้สัตยาบัน เพื่อให้ศาลอาญาระหว่างประเทศมีเขตอำนาจศาลในการดำเนินคดีกับปัจเจกชนผู้ก่ออาชญากรรมระหว่างประเทศ 4 ประเภทคือ 1.อาชญากรรมทำลายล้างเผ่าพันธุ์ (Crime of Genocide) 2.อาชญากรรมต่อมวลมนุษยชาติ (Crimes against Humanity) 3.อาชญากรรมสงคราม (War Crimes) 4.อาชญากรรมรุกราน (Crimes of Aggression) ซึ่งการลงนามนั้นจะต้องให้สัตยาบันเสียก่อนจึงจะมีผลบังคับใช้ แต่การที่ประเทศไทยในฐานะรัฐซึ่งได้ลงนามรับรองธรรมนูญกรุงโรม ก็ย่อมมีผลผูกพันที่ต้องไม่กระทำการใดๆ อันเป็นการลบเลือนวัตถุประสงก์ของธรรมนูญกรุงโรม ดังนั้นเพื่อความร่วมมือของประชาคมระหว่างประเทศเป็นหนึ่งเดียวกัน ไม่ให้ผู้กระทำความผิดหลบหนีจากการถูกดำเนินคดีในรัฐใดได้ ประเทศไทยควรพิจารณาการให้สัตยาบันธรรมนูญกรุงโรมอย่างจริงจัง

วัตถุประสงค์ในการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการบังคับให้สูญหายโดยเจ้าหน้าที่รัฐของอนุสัญญาระหว่างประเทศ อันมีวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองสิทธิในการมีชีวิตของมนุษย์ เน้นความสำคัญของการรับผิดชอบของรัฐในการปกป้องสิทธิในการมีชีวิตของมนุษย์ เป็นหลักสำคัญที่ได้รับการยกย่องและรับรองในระดับสากล เพื่อให้ลดความผิดตาม พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้นุคคลสูญหาย พ.ศ.2565 กำหนดหลักเกณฑ์อายุความสอดคล้องกับกฎหมายของนานาประเทศที่เห็นว่า การกระทำความผิดภายใต้พระราชบัญญัตินี้ เป็นความผิดที่ร้ายแรง ดังนั้นผู้เขียนเห็นว่าในฐานะเจ้าหน้าที่รัฐที่ได้กระทำต่อประชาชน พลเมืองของรัฐ กระทำต่อมนุษยชาติ จึงไม่อาจรอดพ้นความผิดโดยอายุความได้ โดยถือว่าเป็นการกระทำต่อมนุษยชาติซึ่งไม่ควรมีการกำหนดอายุความ

จากการศึกษาปัญหาตามพระราชบัญญัติป้องกันการทรมาน และการกระทำให้นุคคลสูญหาย พ.ศ. 2565 ผู้เขียนจึงมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

ประเด็นปัญหาที่หนึ่ง มาตรา 14(3) เดิมบัญญัติว่า กรรมการโดยตำแหน่ง ได้แก่ ปลัดกระทรวงกลาโหม ปลัดกระทรวงต่างประเทศ ปลัดกระทรวงมหาดไทย อัยการสูงสุด ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ นายกสภานายความ และประธานสภาการสื่อมวลชนแห่งชาติ

⁶ ชีรพัฒน์ อัสวสังสิทธิ, บทความทางวิชาการ ประเทศไทยกับการให้สัตยาบันธรรมนูญกรุงโรม สำหรับศาลอาญาระหว่างประเทศ, วุฒิสภา

แก้ไขเป็น 14(3) กรรมการโดยตำแหน่ง ได้แก่ ปลัดกระทรวงกลาโหม ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ ปลัดกระทรวงมหาดไทย เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรม อัยการสูงสุด ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ นายกษัตราธิราช และประธานสภาการสื่อมวลชนแห่งชาติ บัญญัติเพิ่มตำแหน่ง เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรม เข้ามาเป็นคณะกรรมการโดยตำแหน่ง

ประเด็นปัญหาที่สอง มาตรา 22 เดิมบัญญัติว่า ในการควบคุมตัว เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้รับผิดชอบต้องบันทึกภาพและเสียงอย่างต่อเนื่องในขณะที่จับและควบคุมจนกระทั่งส่งตัวให้พนักงานสอบสวนหรือปล่อยตัวบุคคลดังกล่าวไป เว้นแต่มีเหตุสุดวิสัยที่ไม่สามารถกระทำได้ ก็ให้บันทึกเหตุนั้นเป็นหลักฐานไว้ในบันทึกการควบคุมตัว

การควบคุมตัววรรคหนึ่ง ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้รับผิดชอบแจ้งพนักงานอัยการและนายอำเภอในท้องที่ที่มีการควบคุมตัวโดยทันที สำหรับในกรุงเทพมหานครให้แจ้งพนักงานอัยการและผู้อำนวยการสำนักสอบสวนและนิติการ กรมการปกครอง หากผู้รับแจ้งเห็นว่ามีความเสี่ยงที่จะมีการทรมาน การกระทำที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือการกระทำที่บุคคลสูญหาย ให้ผู้รับแจ้งดำเนินการตามมาตรา 26 ต่อไป

แก้ไขเป็น มาตรา 22 ในการควบคุมตัว เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้รับผิดชอบต้องบันทึกภาพและเสียงอย่างต่อเนื่องในขณะที่จับ และควบคุมจนกระทั่งส่งตัวให้พนักงานสอบสวนหรือปล่อยตัวบุคคลดังกล่าวไป เว้นแต่มีเหตุสุดวิสัยที่ไม่สามารถกระทำได้ ก็ให้บันทึกเหตุนั้นเป็นหลักฐานไว้ในบันทึกการควบคุมตัว

กรณีจับกุมบุคคลตามหมายจับของศาลต้องบันทึกภาพและเสียงอย่างต่อเนื่องในขณะที่จับและควบคุมจนกระทั่งส่งตัวผู้ถูกจับต่อศาลหรือผู้เกี่ยวข้อง เว้นแต่มีเหตุสุดวิสัยที่ไม่สามารถกระทำได้ก็ให้บันทึกเหตุนั้นเป็นหลักฐานไว้ในบันทึกการจับ

การควบคุมตัว ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้รับผิดชอบแจ้งพนักงานอัยการและนายอำเภอในท้องที่ที่มีการควบคุมตัวโดยทันที สำหรับในกรุงเทพมหานครให้แจ้งพนักงานอัยการและผู้อำนวยการสำนักงานสอบสวนและนิติการ กรมการปกครอง หากผู้รับแจ้งเห็นว่ามีความเสี่ยงที่จะมีการทรมาน การกระทำที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือการกระทำที่บุคคลสูญหาย ให้ผู้รับแจ้งดำเนินการตามมาตรา 26 ต่อไป เพิ่มเติมกรณีการจับกุมบุคคลตามหมายจับของศาลในวรรคสอง

ประเด็นปัญหาที่สาม มาตรา 30 เดิมบัญญัติว่า อายุความสำหรับความผิดตามมาตรา 7 มิให้เริ่มนับจนกว่าจะทราบชะตากรรมของผู้กระทำให้สูญหาย

แก้ไขเป็น มาตรา 30 ความผิดฐานกระทำบุคคลสูญหาย ตามมาตรา 7 ไม่กำหนดอายุความสำหรับการฟ้องร้องคดี มิให้นำบทบัญญัติเรื่องอายุความในคดีอาญามาใช้

เป็นการกำหนดอายุความในฐานะที่ประเทศไทยเป็นหนึ่งในภาคีสมาชิกธรรมนูญกรุงโรม (Rome Statute of the International Criminal Court) แม้จะยังไม่ให้สัตยาบัน โดยกำหนดอายุความให้สอดคล้อง ตาม

ธรรมนูญกรุงโรม ที่มีเจตนารมณ์ที่ถือว่าการกระทำให้บุคคลสูญหายเป็นส่วนหนึ่งของอาชญากรรมต่อมนุษยชาติเข้าลักษณะเป็นอาชญากรรมระหว่างประเทศภายใต้ธรรมนูญกรุงโรม อันเป็นความผิดที่ไม่อาจกำหนดอายุความเพื่อให้รอดพ้นจากความผิดได้

เอกสารอ้างอิง

รองศาสตราจารย์ ดร.นครินทร์ เมฆไตรรัตน์, บทความ การหายตัวของนายสมชาย นีละไพจิตร,
สถาบันพระปกเกล้า
ดร.ภาวัฒน์ สัตยานุรักษ์, บทบัญญัติทางกฎหมาย เพื่อการป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำ
ให้บุคคลสูญหาย, สถาบันพระปกเกล้า, พฤศจิกายน 2564
ธีรพัฒน์ อัสวสังสิทธิ, บทความทางวิชาการ ประเทศไทยกับการให้สัตยาบันธรรมนูญกรุงโรม สำหรับศาล
อาญาระหว่างประเทศ, วุฒิสภา